

# לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

שנה ח / גליון שלג  
ערש"ק פרשת תצא ה'תשע"א

ב' אופנים בהגשה אל המשפט

שלילת הגאווה בכל אופניה

איבוד המהירות והחפזון

ג' גדרים בכלאים



# פתח דבר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת כי-תצא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את הקונטרס 'לקראת שבת' (גליון שלג), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות עניני חידוש וביאור שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים בשלימותם כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ופשוט שלפעמים מעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאיות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן העניינים), שם נתבארו הדברים באריכות, במתיקות ובתוספת מראי מקומות.

\* \* \*

ויה"ר שנוכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונוכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,

מכון אור החסידות

קובץ זה יוצא לאור לזכות האחים  
הרה"ח הרה"ת ישראל אפרים מנשה שי'  
והרה"ח הרה"ת יוסף משה שי'  
וכל בני משפחתם שיחיו  
זאיאנץ  
ס. פאולו ברזיל

להצלחה רבה ומופלגה בגשמיות וברוחניות

צוות העריכה וההגהה:  
[עי"פ סדר הא"ב]

הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי, הרב יוסף גליצנשטיין,  
הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום חריטונוב, הרב אברהם מן, הרב מנחם מענדל רייצס



יוצא לאור על ידי

**מכון אור החסידות**

**United States**

1469 President st.

Brooklyn, NY 11213

oh@chasidus.net

718-534-8673

ארץ הקודש

ת.ד. 2033

כפר חב"ד 60840

טלפון: 03-738-3734

הפצה: 03-960-4832

נדפס באדיבות

**The Print House**

538 Johnson Ave. Brooklyn, NY 11237

718-628-6700

# תוכן העניינים

## ה. מקרא אני דורש.....

החידוש בכתוב "והצדיקו את הצדיק גו"

ביאור נפלא בפשט הכתוב "כי יהי ריב גו' ושפטום והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע" – דבא להורות שגם כאשר ישנו כאן אחד שישאר "רשע" גם לאחר המשפט, צריך להיות "ושפטום"

(ע"פ לקוטי שיחות חכ"ד עמ' 152 ואילך)

## ח. פנינים.....

עיונים וביאורים קצרים

## ט. יינה של תורה.....

"ותלית אותו על עץ":

ביאור הספד האריז"ל על הרמ"ק

בין 'עץ הדעת' ל'עטיו של נחש' / חטאים הפוגמים בגליא שבנפש, והשלימות דסתים דנשמטא / בדורות אלו שייך זה בדקות לכל אחד ואחד / "מצוה לגלות זאת החכמה"

(ע"פ לקו"ש חכ"ד עמ' 132 ואילך)

## יד. פנינים.....

דרוש ואגדה

## טו. חידושי סוגיות.....

שיטת הרמב"ם בגדר הנושא ודעתו לגרש

יביא ב' מקומות שפירש הרמב"ם איסור לאיש להיות נשוי לאשה שדעתו לגרשה, ויקשה כמה קושיות בדבריו / יקדים חקירה בכללות טעם האיסור, ועפ"ז יוכיח מקורות הרמב"ם לב' דינים באיסור הנושא ודעתו לגרש, מב' סוגיות בש"ס

(ע"פ לקוטי שיחות חל"ד עמ' 138 ואילך)

## כב. תורת חיים.....

לימוד התורה לכל אחד

מכתבי קודש אודות גודל החיוב וההכרח שכל אחד ממש מבלי הבדל באיזה מצב הוא נמצא עליו ללמוד ולהגות בתורה הקדושה

## כה. דרכי החסידות.....

חלק שני מיומנו הקדוש של כ"ק אדמו"ר מוהריי"ץ מליובאוויטש נ"ע ובו סיפור נורא ע"ד גודל המעלה של אמירת פסוקי תהלים ופעולתם בשמי רום

# מקרא אני דורש

## החידוש בכתוב "והצדיקו את הצדיק גו"

ביאור נפלא בפשט הכתוב "כי יהי ריב גו' ושפטום והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע" – דבא להורות שגם כאשר ישנו כאן אחד שישאר "רשע" גם לאחר המשפט, צריך להיות "ושפטום"

א. בפרשתנו (כה, א): "כי יהי ריב בין אנשים, ונגשו אל המשפט ושפטום, והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע". וממשיך בפסוק שלאחריו: "והי' אם בן הכות הרשע, והפילו השופט והכהו לפניו כדי רשעתו במספר".

ובפשטות נראה, שהפסוק הראשון הוא הקדמה בלבד להפסוק השני. והיינו, שהתורה באה להשמיענו דין מלקות, "והי' אם בן הכות הרשע", ולפני כן מקדימה כיצד נעשה רשע – "כי יהי ריב בין אנשים, ונגשו אל המשפט ושפטום, והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע".

אבל לפי זה, קשה יתור לשון הפסוק:

אם כל כוונת הפסוק היא הקדמה להפסוק הבא (דין המלקות), הי' צריך לקצר ולומר כך: "כי יהי ריב בין אנשים, ונגשו אל המשפט ושפטום, והי' אם בן הכות הרשע וגו'"; אמנם המלים "והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע", הם מיותרים לכאורה, בהיותם מילתא דפשיטא.

ואף אם בנוגע לתיבות "והרשיעו את הרשע" אפשר לפרש בדוחק שהם באים בתור הקדמה ל"והי' אם בן הכות הרשע", שלפני כן מבארת התורה כיצד נעשה רשע – על ידי ש"והרשיעו את

## לקראת שבת

הרשע, הרי עדיין קשה: לשם מה נאמר "והצדיקו את הצדיק"?

ב. והנה בספרי על הפסוק למדו מהמלים "והצדיקו את הצדיק" – "צדקהו כדי שלא ילקה". וכמבואר במפרשים, כוונת הספרי היא שצריך לפתוח בזכות: לכל לראש צריך לחפש זכות על הבעל דין, "כדי שלא ילקה", ורק לאחר מכן לדון בעניני רשעות.

אבל קשה לפרש כן בדרך הפשט, כי אין פירוש זה מתיישב (כל כך) בלשון הפסוק:

לפירוש הספרי עולה, שכל הפסוק מדבר על אותו אדם, שבתחילה צריך לחפש זכות עליו, "והצדיקו", ורק אם לא מוצאים אז "והרשיעו"; אולם בפשטות, שני הענינים שבפסוק – "והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע" – מדברים על שני אנשים שונים (שני בעלי הריב, שאחד מהם צדיק ואחד מהם רשע).

[אמנם בגמרא (מכות ב, ב. הובא ברמב"ן עה"ת) למדו מפסוק זה דין מחודש, לענין עדים זוממים. והיינו, שהפסוק מדבר על מצב שבו באו עדים זוממין ולפי עדותם הרשיעו את הצדיק; לאחר מכן באו עדים אחרים "והצדיקו את הצדיק" – כלומר: החזירו את ה'צדיק' דמעיקרא לצדקותו הראשונה, וביטלו את עדות העדים המרשיעים; ואז נמצא שהעדים זוממים עצמם הם הרשעים, ועל זה נאמר "והרשיעו את הרשע, והי' אם בן הכות הרשע" – שעונש העדים זוממין במלקות (כאשר אי אפשר לקיים בהם את דין "כאשר זמם").

אבל בוודאי שקשה להעמיס הלכה זו בפירוש הפסוק לפי דרך הפשט; ובפרט שרש"י בפירושו על התורה, שמביא את דברי חז"ל השייכים לפשוטו של מקרא, לא העתיק דרשה זו מן הגמרא, ומשמע דס"ל שאינו שייך לפשט הכתוב].

ג. והנראה לבאר פשוטו של מקרא, שהדגשת הכתוב "והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע", אינה (רק) בתור הקדמה להפסוק הבא, "והי' אם בן הכות הרשע", אלא שפסוק זה הוא (גם) ענין לעצמו; ובא הכתוב להורות איך צריכה להיות ההנהגה כאשר "יהי ריב בין אנשים".

וביאור הענין:

מצינו בכמה מקומות, שסכסוך בין שני אנשים – המובא לפני השופט – נקרא בתורה בשם "דבר", וכמו: "כי יהי' להם דבר בא אלי ושפטתי בין איש ובין רעהו" (יתרו יח, טז); "מי בעל דברים יגש אליהם" (משפטים כד, יד). אולם כאן מדייקת התורה: "כי יהי' ריב בין אנשים" [ולא "כי יהי' דבר בין אנשים"].

וההבדל בין "דבר" לבין "ריב" – מובן בפשטות (וראה מלבי"ם כאן):

בכלל, כאשר יש לשני אנשים סכסוך ביניהם שהוא לא בגדר מריבה, הרי אפשר ליישב את

## לקראת שבת

ז

הסכסוך ולהביא שלום – או ע"י שהם יתדברו ביניהם, או ע"י שבית דין ימצא פשרה; ואפילו כאשר בית דין פוסקים שרק צד אחד צודק, הרי כיון שגם הצד השני מעוניין סוף סוף בבירור האמת, הרי על ידי פסק הדין נעשה שלום ביניהם, כיון שיש הכרעה בהסכסוך והוא בטל.

וכן הוא דרך התורה, שכשיש חילוקי דעות בין אנשים צריכים לבוא לפני בית דין בשביל בירור האמת, וכאשר בית דין חותכים את הדין הם מקבלים דברי הבית דין. ונמצא שענין המשפט מביא לידי שלום, מאחר ששניהם צדיקים הרוצים לידע האמת ולהתנהג על פי' [ואין כאן רשע כלל].

אולם כאשר יש "ריב" בין אנשים, משמעות הדברים שיש כאן אנשי מריבה, שאינם מעוניינים בבירור האמת, אלא מטרתם היא בעצם המחלוקת.

ובזה יובן עומק כוונת רש"י, שכתב: "כי יהי ריב – סופם נגשים להיות אל המשפט. אמור מעתה: אין שלום יוצא מידי מריבה".

ותמהו המפרשים: מה החסרון בכך ש"סופם להיות נגשים אל המשפט"? אדרבה: על ידי שיגשו אל המשפט יהי שלום!

אלא, שזה גופא כוונת הכתוב להשיענו, שכאשר יש "ריב" – אז גם לאחר המשפט עדיין לא יהי שלום; כי, בשלמא אם הי' מלכתחילה "דבר" ביניהם, סכסוך ומחלוקת בענין מסויים בלבד, אז הי' המשפט מסייע לברר את הענין ולהביא את השלום על כנו – אבל כיון שההתחלה כאן היא בענין של "ריב", "כי יהי ריב בין אנשים", הרי שוב "אין שלום יוצא":

גם לאחר שנגשים אל המשפט לא יצא מזה שום שלום, כי כיון שיש כאן מטרה של מריבה לשם מריבה, הרי המפסיד בדין ימשיך בריבו גם אחרי פסק הדין.

ד. וזו כוונת התורה בכתוב "כי יהי ריב . . והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע":

כאשר יש משפט שהוא בגדר "דבר", שמטרתו בירור האמת והבאת השלום, אז יכול להיות ששניהם צדיקים, כי גם המפסיד בדין רוצה בבירור האמת; אולם כאשר המשפט הוא בגדר "ריב", אז בהכרח להיות "והצדיקו את הצדיק והרשיעו את הרשע" – המטרה של הפסק דין אינה לברר את האמת באופן ששניהם צדיקים, אלא על כרחך אחד מהם צדיק ואחד מהם רשע, והמטרה של הפסק דין היא לחתוך מיהו הצדיק ומיהו הרשע.

והכתוב בא לחדש, שאף כאשר בית דין רואים מצב של "ריב" [ולא "דבר"], אין להם לטעון שכיון שיש כאן בעל מחלוקת שכל ענינו הוא במריבה הרי אין טעם בכל המשפט וכו' –

אלא גם במצב כזה של "ריב", חל חיוב על בית הדין: "ושפטום", לחקור בכל פרטי הדבר ולהוציא פסק דין ככל משפט, להרשיע את הרשע ולהצדיק את הצדיק.



# פנינים

## עיונים וביאורים קצרים

וצמיחת דבר חדש מתערובת שני מינים. ג.  
בישול בשר בחלב – שטעמם נתערב.

והנה מצינו חילוק ביניהם אי תערובתן מותרת לעניני מצוה, דכלאי בגדים מותרים בציצית (כנ"ל מיבמות) ובבגדי כהונה (רמב"ם הל' כלאים ספ"י. הל' כלי המקדש פ"ח הי"א-י"ב), כלאי בהמה וקרקע לא מצינו שיתרו לקודש או לגבוה, ובבשר בחלב קס"ד במכילתא (ס"פ משפטים) שיהי' מותר במוקדשין, ודרשו מהכתובים דאסור גם במוקדשים. ויש לעיין בטעם החילוק.

וי"ל ע"פ מה שכתב הרמב"ן (קדושים יט, יט) בטעם איסור כלאי בהמה וקרקע, שכשמערב שני מיני בהמה או שני מיני זרעים ה"ה "משונה ומכחיש כו' ומערב סדרי בראשית", כי הקב"ה קבע שיוציאו הבהמות והצמחים למיניהם דווקא, וכשמערבם יחד ה"ה מוציאים מין אחר.

ועפ"ז יש לבאר את החילוק בין ג' האופנים הנ"ל.

בכלאי בהמה וקרקע, מכיון שנוצר מהם מין חדש, ה"ה אסורים גם בעניני קדושה. ומאידך, כלאי בגדים מותרים גבי עניני קדושה, שהרי לא נוצר מצירוף שני המינים מין חדש, דהרי, גם לאחרי צירופן בבגד ניתן להסיר את התפרים ולהפריד את המינים.

אך בבשר בחלב קס"ד דדומה לכלאי בגדים, שהרי בבשר בחלב רק נתערבו טעמי בשר וחלב אך לא נוצר מזה מין חדש, אך המסקנא היא דמלאי לכלאי בהמה. כי מכיון שנתערבו טעמי הבשר והחלב עד שא"א להפרידן, נמצא שמצירופן נוצר דבר חדש, ולכן אסורין גם במוקדשין.

(ע"פ לקו"ש חכ"ט עמ' 221 ואילך)

## גדר "בית דירה" בהיכל

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגגך בית לרבות היכל (כב, ה. ספרי)

לכאור' צ"ע בזה, דהרי כתב הרמב"ם (הל' רוצח ושמירת נפש רפ"א. וכ"ה בשו"ע חו"מ ר"ס תכו) דחיוב מעקה הוא רק ב"בית דירה", ובבתים שאינן לדירה "אינו זקוק לו", ולכאור' ההיכל אינו "בית דירה" ואמאי נתחייב במעקה?

וי"ל בזה, דהנה מצינו דעיקר ענין הדירה הוא האכילה במקום ההוא. וכמו במצות סוכה דגדרה "תשבו כעין תדורו" (סוכה כח, ב) דעיקר מצות הישיבה בסוכה היא האכילה בסוכה (עיין שו"ע אדה"ז אר"ח סי' תרלט סי"ב. וראה טור שם. נו"כ השו"ע בסוף הסימן).

והנה אי' בזבחים (סג, א) "מנין שאם הקיפו עכו"ם את כל העזרה שהכהנים נכנסין לשם ואוכלין שם קדשי קדשים ת"ל בקודש הקדשים תאכלנו" (וכן פסק הרמב"ם בהל' משה"ק פ"י ה"ג). ונמצא דיש זמנים שמצות אכילת קדשים היא דוקא בהיכל.

ועפ"ז גם ההיכל בגדר "בית דירה" הוא, ומחוייב במעקה.

(ע"פ לקו"ש חכ"ד עמ' 731 ואילך)

## ג' גדרים בכלאים

לא תלבש שעטנן .. גדילים תעשה לך (כב, יא-יב)

גדילים תעשה לך אף מן הכלאים (יבמות ד, רע"א)

בתערובות אסורות ישנן ג' אופנים:  
א. כלאי בגדים – תפירת שני מינים בבגד אחד. ב. כלאי בהמה וכלאי קרקע – הולדת





## ”ותלית אותו על עץ”: ביאור הספד האריז”ל על הרמ”ק

בין 'עץ הדעת' ל'עטיו של נחש' / חטאים הפוגמים בגליא שבנפש, והשלימות דסתים דנשמתא / בדורות אלו שייך זה בדקות לכל אחד ואחד / "מצוה לגלות זאת החכמה"

נודע ביהודה ובישראל גדול, ההספד שדרש האריז”ל החי אחר מיטתו של הרמ”ק<sup>1</sup>: "כי יהיה באיש חטא משפט מות", פירוש, שיחסר טעם משפט מות – כי לא פעל רע, ולמה ימות? "ותלית אותו על העץ" – מחמת עץ הדעת שגזר מיתה, בשביל כך מת.

בשטחיות הלשון ניתן להבין שהוא ע"ד מאמר הגמ'<sup>2</sup> "ד' מתו בעטיו של נחש" – שכמו אותם צדיקים שמיתתן לא היתה מחמת עוונותיהם, באשר לא היה להם עוונות, אלא בסיבת הנחש, שאז "נגזרה גזירת מיתה על כל תולדותיו של אדה"ר<sup>3</sup>" – ועד"ז אצל הרמ"ק שה"הומת" שלו היה אך

1 הובא ביערות-דבש ח"ב (דרשות בק"ק אה"ו דרשה ב' בסופה (בדפוס ווארשא – קכו, ג)). חיד"א – נחל קדומים פרשתנו עה"פ ובדברים אחדים דרוש כ (קז, סע"ד). ועיין ג"כ של"ה דרוש להספד רט, ב בשם התיקונים (ראה תקו"ז בהשמטות ת"ה (קמא, ב) הובא ביערות דבש שם). ולהעיר ג"כ משל"ה פרשתנו שפד, ב. וראה לקוטי שיחות ח"ז ע' 167 ואילך. – ולהעיר אשר בש"ך עה"ת עה"פ פי' להיפך, שאין לתלות מיתת הצדיק "על העץ", עיי"ש.

2 שבת נה, ב. ב"ב יז, א.

3 ל' רש"י ב"ב שם.

## לקראת שבת

י

ורק בגין ה"עץ" – "עץ הדעת".

וי"ל שבעומק יותר, אי"ז רק אותו הענין, אלא שהאריז"ל מחדש גדר במיתתו של הרמ"ק.

\*\*\*

החילוק בין לשון חז"ל לדרשת האריז"ל: דבגמ' מדוייק "מתו בעטיו (עצתו)<sup>4</sup> של נחש"; ובאריז"ל "מחמת עץ הדעת".

וי"ל שחילוק זה ה"ה גם בתוכן הדברים:

"עטיו (עצתו) של נחש" שיעץ לחוה לאכול מעץ הדעת, ה"ז רע. עצה למעשה חטא; ותלית אותו על עץ" – מדבר אודות העץ שבו נכשל האדם, אבל ב"עץ" עצמו אין עניין של רע וחסרון<sup>5</sup>. ואדרבה בפשוטו של מקרא – כפרש"י<sup>6</sup> – "עץ הדעת תאנה היה" שהוא מהמינים שנשתבחה בהם אר"י<sup>7</sup>. ושמו של העץ הוא "עץ הדעת" – שפועל את ענין הדעת<sup>8</sup>. ואפילו האיסור שהיה עליו נמשך (ע"פ דרשת רז"ל) רק עד השבת, שלש שעות<sup>9</sup>.

זאת אומרת: הספד האריז"ל עוסק בסיבה דסיבה רחוקה לעונש המיתה, ולא בחטא עצמו. להעץ רק נתן את האפשרויות שבאם יחטא האדם ויאכל ממנו (בשעה שהוא בבחינת "טוב ורע") יהי' העונש ד"מות תמות".

ובסגנון אחר (ע"פ ל' המדרש<sup>10</sup>): בשעת הבריאה חישב הקב"ה שיהיה מיתה בעולם (שלכן כבר "מיום הראשון ברא מלאך המות"). ורק שבסוד "נורא עלילה על בני אדם"<sup>11</sup> בא הקב"ה בעלילה שגזירת המיתה תבוא בפועל ע"י האדם. ולכן העמיד הקב"ה בפני אדה"ר את נסיון עץ הדעת – שע"ז יצאה הגזירה אל הפועל.

\*\*\*

---

(4) רש"י שבת וב"ב שם. רגמ"ה ב"ב שם.

(5) ובפרט ע"פ המבואר (ראה קונטרס עה"ח פ"י – מהרח"ו) "שהיה צריך לאכול" מעה"ד אחרי (או עם) עה"ח, "ואז... אדרבא היא מבררת אותם" (החיצונים).

(6) בראשית ג, ז.

(7) ולהעיר שכן הוא גם למ"ד חטה הייתה, גפן הייתה (ברכות מ, סע"א).

(8) תרגום אונקלוס בראשית ב, ט. ברכות מ, סע"א. ועוד. – וראה רמב"ן בראשית (שם) – ולכאורה הוא דלא כהרמב"ם מו"נ ח"א פ"ב). ואכ"מ.

(9) ש"ך עה"ת קדושים יט, כג ד"ה ונטעתם (מב, ב) ועוד.

ובאור-התורה (להצמח-צדק) בראשית מו סע"א: "דלכאורה תמוה שהרי נאמר סתם ומעה"ד טו"ר לא תאכל ממנו, אלא דהפ"י כו' כי בשבת כו' עה"ד... טוב לבד וע"ז לא באה האזהרה כלל". עיי"ש.

(10) תנחומא וישב ד.

(11) תהילים סו, ה. וראה בארוכה תו"ח תולדות ד"ה ויתן לך פ"י ואילך. ועוד.

## לקראת שבת

יא

משמעות החילוק בין "תלית אותו על עץ" לבין "עטיו של נחש":

הענין ד"עטיו של נחש" נזכר בגמרא – גליא דאורייתא – וע"כ הוא מדבר במיתה כפי שהיא בפועל וב"גליא";

משא"כ "ותלית אותו על עץ" שגילה האריז"ל ובשייכות לרמ"ק, שעניינם הוא גילוי תורת הסוד, פנימיות התורה – מדברת כפי שהעניינים הם בפנימיות. שמצד פנימיות הדברים ה"ה קשורים (לא לחטא ולנחש, אלא) לעץ הדעת עצמו – זה שהקב"ה רצה לגרום למיתת האדם.

\*\*\*

בעומק יותר, מכוונים שני עניינים אלו (ד"עטיו של נחש" ו"תלית אותו על עץ") לשני סוגי צדיקים:

אדמו"ר הזקן מבאר בתורה-אור<sup>12</sup> אודות הארבעה שמתו בעטיו של נחש: "שאע"פ שהם צדיקים גמורים מ"מ נשאר בהם עדיין איזה שמץ מזוהמת הנחש שלא יכלו להסירו מכל וכל. והוא עיקר נקודת קליפת גסות הרוח שנעשה בטבע האדם בחטאו מעץ הדעת טוב ורע דהיינו שרואה א"ע ומכיר חסרונו או יודע שזה טוב לו". – "הרגשת עצמו".

זאת אומרת: ב"עטיו של נחש" הכוונה, שחטא עה"ד פעל חיסרון בצדיק, וחסרון זה גורם לצדיק למיתה. אלא שאת החיסרון לא גרם הצדיק – ורק הנחש שהביא זוהמא בעולם בו תלוי האשם בחיסרון שבצדיק.

והנה, הפגם שבחטא יכול לפגום רק בחיצוניות שביהודי, אבל כידוע ומפורסם הפנימיות של היהודי נשארת תמיד בשלימותה, ו"גם בשעת החטא היתה באמנה אתו"<sup>13</sup>, ובפרט מצד פנימיות הנשמה שהיא מלכתחילה למעלה מכל ענין החטא. ומזה, שה"זוהמא" שפעל חטא עץ הדעת בישראל – אינו אלא מן השפה ולחוץ, אך בפנימיות לא נגע ולא פגע.

ולכן, כאשר מאירה בן-ישראל פנימיות הנשמה, ומתגלה בו בתוקף – אזי אין מקום ל"מתו בעטיו של נחש".

וזהו עומק דברי האריז"ל עה"פ "ותלית אותו על עץ": זאת אשר נמצא ב"איש" (הרמ"ק) "חטא משפט מות" – אין זה בשל "עטיו" וזוהמת הנחש, אלא "על עץ": מצד רצונו של הקב"ה שסיבב מיתה על באי עולם באמצעות חטא עה"ד.

וע"כ נאמרו דברים אלו ע"י האריז"ל ואודות הרמ"ק – מאורי תורת הנסתר, שתפקידם היה לגלות את פנימיות התורה "סתים דאורייתא", ועי"ז את "סתים דישראל" – פנימיות הנשמה,

12 ס"פ משפטים.

13 ל' התניא ספכ"ד.

שלמעלה מ"עטיו של נחש". וכידוע שפנימיות התורה היא בסוד "עץ החיים" שלמעלה מ"אילנא טוב ורע" (עץ הדעת)<sup>14</sup>.

\*\*\*

כיון שכדברי האריז"ל בזמנים הללו "מצוה לגלות זאת החכמה"<sup>15</sup>, לכן, אע"פ ש"מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו"<sup>16</sup> לומר שיש לו איזה שייכות למדריגות הנ"ל של הרמ"ק והאריז"ל – מ"מ, היות שבהשגח"פ סיפרו לנו גם על דרגא נפלאה זו, מובן ש"אפס קצהו ושמץ מנהו" שייך לכאו"א. וע"ד כמו שכתוב בתניא אודות משה רבינו ע"ה<sup>17</sup>: שאע"פ ש"מי הוא זה ואיזהו אשר ערב לבו לגשת להשיג אפילו חלק אחד מני אלף ממדרת אהבת רעיא מהימנא, מ"מ הרי אפס קצהו ושמץ מנהו כו' מאיר לכללות ישראל בכל דור ודור".

ובנדון-דידן, אדרבה: "מתו בעטיו של נחש" הוא דרגא גבוהה עד מאוד, שאין שום חטא וחסרון, ורק מה שנשתייר מכיון שאי אפשר להסיר את זוהמת הנחש מכל וכל. וא"כ זו דרגה שרק יחידי סגולה יכולים לבוא עליה, שגם בחיצוניות (מקום שהעבירות פוגמות) לא יהיה שום פגם מלבד חטא עה"ד.

משא"כ הדרגא הגבוהה יותר, של "ותלית אותו על עץ" – זה ישנו אצל כאו"א, מכיון שמצד הפנימיות כל יהודי הוא נקי לגמרי מכל חטא ועוון, ואינו נוגע באיזה מצב הוא נמצא. אלא שבצדיקים הגבוהים כמו האריז"ל והרמ"ק היה דרגא שבנשמתם העיקר שלהם, אבל מצד האמת ה"ז בכל אחד ג"כ, ועד שדרגא נוראה זו יכולה להשפיע על כל אחד! וכפס"ד הרמב"ם<sup>18</sup>, שכאשר בא אדם ואומר בכל תוקף שאינו רוצה לשמוע ולקיים את פסק הבי"ד שמצווה עליו להביא קרבן – יכולים בי"ד לכפות אותו לומר "רוצה אני", ותורת אמת קובעת שזהו באמת רצונו!

ובזמננו, שמצוה לגלות זאת החכמה, צריך ויכול כל אחד להביא בעצמו את גילוי הנשמה, באמצעות לימוד "סתים דאורייתא" – שה"סתים" יהיה "גליא" ש"יתפרנסון מיניה"<sup>19</sup> ויבינו בחב"ד שבנפש, עד שע"י הסתים דאורייתא תהיה כל קומת האדם חדורה בסתים דנשמתא.

14 רעיא-מהימנא נשא (קכד, ב). הובא ונת' באגרת-הקודש (שבסוף התניא) סי' כו.

15 אגה"ק שם (קמב, ב).

16 ל' התניא דלקמן בפנים.

17 פמ"ד (סג, א).

18 הל' גירושין ספ"ב.

19 תקו"ז (ת"ו בסופו). וכפי' המק"מ (הקדמה לזהר): יתפרנסון . . כשיפורש להם אמיתות מאמריו כו'. ובכסא מלך (לתקו"ז שם): בדרא בתראה דוקא קרוב לימות המשיח כו' (אף אשר) זה כמה מאות שנים שנתגלה כו' (כי הלימוד צ"ל דוקא באופן של) יתפרנסון כו' יפורשו מאמרו העמוקים בהקדמות שגילה האר"י זלה"ה כו' שיבינו כו' כי הלומד גירסא בעלמא הגם שיש לו שכר טוב כו' עכ"ז הסגולה דבגיני' וקראתם דרור היא כשיתפרנסו וילמדו פירושי המאמרים כו'. – ראה גם כן הקדמת הרח"ו לשער ההקדמות.

וכאשר ה"מעיינות" שבנשמה יחדרו גם ב"חוצה" שבאדם – יבוא האדם למצב שאין שייך בו חטא.

\*\*\*

#### ההוראה בפועל:

צריך לקיים "יפוצו מעיינותיך חוצה": להפיץ את המעיינות דפנימיות התורה, שיבואו בגילוי ועד ל"חוצה" – לכל יהודי. ועד ל"חוצה" התחתון ביותר שביהודי (ברוחניות), כיון שכל יהודי קשור מצד פנימיות נשמתו בפנימיות התורה.

ועי"ז שלומדים עמו פנימיות התורה – אף שעבור זאת צריכים לתרגם את התורה לשפה אחרת, ולתת לו להבין בסגנון שמתאים למצבו ההווה – מ"מ ה"ז מעורר את פנימיות נשמתו ומעלהו ממעמדו ומצבו.

ועי"כ מבטלים את ה"מפני חטאינו" (כולל – חטא עץ הדעת) – שזוהי הסיבה היחידה לגלות, "מפני חטאינו גלינו", ובדרך ממילא בטל המסובב ("גלינו") וזוכים לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו ובמהרה בימינו ממש.



# פנינים

## דרוש ואגדה

### פרישות כתנאי לדביקות

#### בהקב"ה

כי יקח איש אשה

(כד, א)

איחא בכתר שם טוב להבעש"ט  
(בתחלתו סי' י"ד): "הקב"ה נקרא איש . .  
וישראל נקראין אשה, וז"ש האשה נקנית  
לבעלה, שיהיו נקראין אשתו כביכול".

והנה ידוע מ"ש בספרי האחרונים  
(צפצ"ג על הרמב"ם הל' אישות פ"ג הט"ו,  
ובכ"מ) ד"קדושין עושה שני פעולות.  
אחד מה שקנויה לו, ואחד מה שנאסרה  
על אחרים".

וי"ל דכן הוא גם בקידושי הקב"ה  
וכנסת ישראל, שיש גם בקידושין אלו  
שתי פעולות. א. הדביקות דישראל  
וקוב"ה. ב. הפרישות וההבדלה מתאוות  
עוה"ז.

וכשם שבקידושי איש ואשה א"א  
שתהי' קנוי' לבעלה בלי שתאסר על  
אחרים, כמו"כ בקידושי הקב"ה וכנסת  
ישראל, א"א שתהיה כדבעי הדביקות  
בהקב"ה בלי הפרישות וההבדלה  
מתאוות עוה"ז, וכמ"ש בחובת הלבבות  
(פתח השער לשער אהבת ה') "מן הנמנע  
ממנו שתתישב אהבת הבורא בלבנו עם  
התישב אהבת העולם בנו".

(ע"פ לקו"ש ח"ט עמ' 712 ואילך)

### מעקה למידת הגאווה

כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגנך

בית לרבות היכל

(כב, ח. ספרי)

יש לבאר זה בעבודת האדם לקונו:

איחא בשל"ה הק' (סוף פרשתנו):  
"ועשית מעקה לגנך - מצאתי כתוב: רמז  
גג הוא גבוה. ורומז שיעשה גבול לגאווה.  
ואם לאו - משם תהי' נפילתו, כי יפול  
הנופל ממנו לפני שבר גאון".

אך יכול אדם לחשוב, שרק במילי  
דעלמא ובדברי הרשות, הוא דצריך  
אדם לעשות "מעקה" ולשמור על  
מדת הגאווה, אבל בעבודת השי"ת הרי  
מקרא מלא דבר הכתוב (דברי הימים ב יז,  
ו) "ויגבה לבו בדרכי ה'", ואמרו חז"ל  
(סוטה ה, א): "ת"ח צריך שיהא בו שמינית  
שבשמינית", ונמצא שלעניני קדושה -  
מדת ההגבהה והגאווה דבר טוב היא.

וע"ז אמרו חז"ל "בית לרבות היכל"  
שאפי' גג ההיכל וקודש הקדשים בעי  
מעקה ושמירה. כי אפי' כשנמצאים  
בדרגות הכי עליזות ובתכלית הקדושה,  
צריך להיות בביטול לגבי קדושתו ית'.

(ע"פ לקו"ש חכ"ד עמ' 141 ואילך)



## שיטת הרמב"ם בגדר הנושא ודעתו לגרש

יביא ב' מקומות שפירש הרמב"ם איסור לאיש להיות נשוי לאשה שדעתו לגרשה, ויקשה כמה קושיות בדבריו / יקדים חקירה בכללות טעם האיסור, ועפ"ז יוכיח מקורות הרמב"ם לב' דינים באיסור הנושא ודעתו לגרש, מב' סוגיות בש"ס

בהל' גירושין ובהל' איסורי ביאה<sup>1</sup>. ובאמת,

א.

**יקשה מה שכפל הרמב"ם הדין, וגם ששינה בדבריו מהכא להתם**

כתב הרמב"ם בהלכות גירושין (פ"י הכ"א) "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה, ולא תהי' יושבת תחתיו ומשמשתו ודעתו לגרשה". וחזר ושנה דין זה בהל' איסורי ביאה (פכ"א הכ"ח), וז"ל: אסור לאדם לישא אשה ודעתו לגרשה שנאמר (משלי ג, כט) אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך, ואם הודיעה בתחלה שהוא נושא אותה לימים מותר.

ולכאורה יש לעיין, אמאי הוצרך הרמב"ם לכפול דבריו ולהביא הדין בב' המקומות –

1 גם בטושו"ע הובא הדין באה"ע ב"פ: בהל' פו"ר ס"ב סיו"ד ובריש הל' גיטין סקי"ט, אבל כן מציינו כמ"פ בטושו"ע שהובאו דינים יותר מפ"א. משא"כ הרמב"ם שלכאורה פחות רגיל בזה אף שכמה דינים (כללים) חוזר עליהם כמה פעמים, ואפילו בפרקים סמוכים זל"ז (כגון שהולכין אחר מנהג המדינה).

ובפרט שביד הכלל "שדרך הרמב"ם לפרש דבריו במקום אחד בס' היד ובמקום אחד סותם דבריו וסומך . . על מ"ש כבר במקום אחר הקודם לזה" (יד מלאכי כללי הרמב"ם כו' אות ו').

ונת' במ"א (ראה לקו"ש חט"ו ס"ע 373 ואילך) טעם החילוק, כי השו"ע כשמו כן הוא דינים ערוכים לידע איך לעשות המצוה בזמן חיובם ומתאים שיבא הדין יותר מפ"א; משא"כ ספר היד שענינו (כמ"ש בהקדמתו) "זיודע ממנו תושבע"פ כולה", ידיעת (דיני)

הרמב"ם פסוק זה רק בהל' איסור' ב לראי' על  
הדין הראשון (לא ישא כו') ולא בהל' גירושין  
(ששם הביא ב' הדינים הנ"ל)?

### ב.

**יקדים דשינויי הלשונות תלויים זב"ז,  
ובהקדם מחלוקת הפוסקים באיסור ד"אל  
תחרוש"**

אכן יש לומר דקושיא אחת מיתרצת  
בחברתה, דכיון שרק בהל' איסור' ב הביא המשך  
ההלכה בענין ההיתר ד"ואם הודיעה בתחלה  
שהוא נושא אותה לימים מותר", מהאי טעמא  
גופא נקט שם רק דין האיסור דתחילת הנישואין  
ולא הדין השני, כיון שס"ל להרמב"ם דהיתר זה  
ישנו רק בהאיסור דתחלת נישואין, "לא ישא . .  
ודעתו לגרשה", שבזה שייך שיודיעה "בתחילה"  
כו', משא"כ בהדין שהביא בהל' גירושין כשכבר  
"יושבת תחתיו", ס"ל דלא שייכא האי היתרא.

ובדרך זו יש ליישב גם הקושיא האחרת,  
במה שהביא הפסוק רק בהל' איסור' ב, ובהקדם  
הידוע שאין דרכו של הרמב"ם בס' היד להביא  
כל המקורות שבכתובים (שהובאו בש"ס כו')  
להדינים שכותב באמצע ההלכות והפריקים,  
אלא רק כאשר הבאת המקור נחוצה להגדרת  
ההלכה לדינא (אף שבמנין המצוות שבתחלת  
חיבורו דייק להביא הכתובים, וכן בתחלת  
ההלכות), דעפ"ז יש לומר שההיתר הנ"ל  
ד"הודיעה בתחילה" הוא גופא נלמד ג"כ  
מהאי קרא, כמשי"ת להלן באורך, ולכן הביאו  
הרמב"ם לכתוב זה דוקא בהל' איסור' ב דשם  
מייירי בההיתר.

ויובן כל זה בהקדם החקירה בגדר איסור זה  
ד"אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח

לכשנדקדק יותר הדבר אומר דרשני, ונראה  
שכוונה אחרת היתה לו בכל א' מן המקומות,  
שהרי שינה מהכא להתם באופן הזכרת הלכה  
זו, דבהל' גירושין, הביא גם הדין "ולא תהי'  
יושבת תחתיו ומשמשו ודעתו לגרשה", היינו  
דאין זאת רק שיש איסור לישא אשה על מנת כן,  
אלא שגם במי שכבר נשא אסור עליו להמשיך  
חיי הנישואין אם נעשתה דעתו לגרשה, משא"כ  
בהל' איסור' ב לא הזכירו להדין השני; ומאידך  
גיסא, בהל' איסורי ביאה שינה מהל' גירושין  
במה שהוסיף גם להביא מקור לזה מהפסוק "אל  
תחרוש גו'", וגם הוסיף שם אופן שלא חל איסור  
זה – "ואם הודיעה בתחלה . . מותר".

ומלבד זאת יש לתמוה על דבריו, דהנה  
מקור דינים אלו הוא בב' סוגיות בש"ס (כמובא  
בנ"ט: במס' יבמות לז, ב) הובאה ברייתא דר"א  
בן יעקב "לא ישא אדם אשתו (אשה?) ודעתו  
לגרשה משום שנאמר אל תחרוש על רעך רעה  
והוא יושב לבטח אתך"; ובמס' גיטין (ז, א): א"ל  
ר' מרשריא לרביא אם לבו לגרשה והיא יושבת  
תחתיו ומשמשו מהו קרי עלי' אל תחרוש על  
רעך רעה והוא יושב לבטח אתך.

ומזה שבש"ס הביאוהו להאי קרא ד"אל  
תחרוש גו'" הן על הדין ד"לא ישא כו' ודעתו  
לגרשה" והן על הדין ד"לבו לגרשה והיא יושבת  
תחתיו כו'", הרי מוכח, שגם הדין השני מקורו  
בכתוב זה. ומעתה תמוה ביותר, מה טעם הביא

התורה, ובאשר נכתב במקום א' ("הקודם לזה") – כבר  
ידוע לו. ורגיל ביד לומר "כאשר בארנו" וכיו"ב. ויש  
להאריך בכ"ז (ובעזרת קונקורדנציא דהיד). ואכ"מ.

(2) כן הוא ברי"ף ורא"ש יבמות שם (ובסוף גיטין).  
וכן גי' המהרש"ל ועוד – הובא עה"ג שם.



רק בתחלת הנישואין, ד"אם בתחלה נתרצית להיות אצלו לזמן מוגבל סברה וקבלה אבל כשהודיעה אח"כ לגרשה מה לה לעשות ולבה מצטערת בקרבה וקרינתו בי' אל תחרוש על רעך רעה" (חלקת מחוקק אה"ע ר"ס קיט<sup>4</sup>), דס"ל כאופן הב' הנ"ל; אבל לדעת כמה פוסקים (דרך הא' בח"מ שם. פרי חדש אה"ע שם רסקי"ט), "עיקר האיסור<sup>5</sup>" שחורש רעה הוא דוקא כש"הוא יושב לבטח", ולכן "אי מודיע לה שדעתו לגרשה שפיר דמי וקרא הכי דייק אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח דהיינו שמודיע לה לית לן בה", וכאופן הא' הנ"ל.

ג.

**יבאר שיטת הרמב"ם המחודשת דב' צדדי החקירה איתנהו באיסור זה**

ביבמות (בהברייתא דראב"י) "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה משום שנאמר אל תחרוש גו"<sup>6</sup>, קאי בדין האיסור מצד הגנאי של החורש רעה, שזוהי פשוט תוכן הכתוב – עשיית רעה לחבירו במצב שחברו "יושב לבטח אתך", ואיסור זה חל (להרמב"ם) דוקא כאשר הישיבה

אתך", שלא לחשוב על רעהו דבר רע בה בשעה שיושב עמו (דמובן שכתוב זה מיירי ב"רעה" שמצ"ע היא מותרת ע"פ תורה<sup>7</sup>), שיש לעיין מהו עיקר האיסור בזה, דאפשר לפרשו בב' אופנים: (א) ההדגשה בהאיסור ד"אל תחרוש גו" היא עצם ההנהגה המגונה (ומדה רעה) מצידו של האיש החורש רעה, שמרמה את חבירו וחורש עליו רעה כאשר חברו אינו יודע מזה, והוא "יושב לבטח אתך" (היינו שהלה בטוח וסומך ידו עליו, כיון שאינו יודע הרעה שחושב בליבו); (ב) שהעיקר הוא הצער ובזיון הנגרם לחבירו בזה שהמשך ישיבתו עימו היא באופן בזוי (מאחר שהלה חורש עליו רעה ואעפ"כ ממשיך הוא לישב עימו).

והנפק"מ מזה להלכה – כאשר ה"חורש רעה" הודיע לחבירו עד"ז, ואעפ"כ רוצה חבירו להמשיך ולשבת עימו (מאיזה טעם שהוא): לאופן הא', הרי כיון שהודיעו מזה, ומעתה אין ישיבתו אתו באופן ד"לבטח", ואין כאן מרמה, שוב אין זו ההנהגה שאסרתה תורה; משא"כ לאופן הב' – לא יצא מכלל איסור בהודעה זו, מאחר שסו"ס (קשה לחבירו לצאת מיישיבה זו עם זה שחורש עליו רעה, ו)ה"ה מצטער מזה, ולכן יש בזה משום "אל תחרוש" . רעה גו", וצריך למנוע עצמו ממשבת הרעה כל זמן שחבירו ירצה לישוב עימו.

ובזה מבואר באר היטב הטעם שנחלקו הפוסקים בנדו"ד כאשר "יושבת תחתיו ומשמשתו ודעתו לגרשה" – אם מהני הודעתו שדעתו לגרשה, דיש אומרים שההודעה מהני

(4) וכ"ה בבאר היטב שם סק"ב.

בפרישה אה"ע ס"י כה אות ל' (הובא בב"ש רסקי"ט), דאחר הנישואין לא מהני אם מודיע לה. אבל שם הוא מטעם אחר, דהאיסור הוא משום "בני תשע מדות . . בני גרושת הלב". [וראה בב"ש שם, גט פשוט שם אות ג', מל"מ לרמב"ם הל' איסור"ב שם, ועוד – אם הא ד"יושבת" . . ומשמשתו" איירי דוקא בנא עלי', או גם כשלא בא עלי'. ואכ"מ].

(5) ל' הפר"ח שם (ומסיים: וכ"כ בתשובת הגאונים בסימן קפח). וכ"ה במאירי סוף גיטין – הובא גם בהגהות רע"א אה"ע שם (מכנה"ג). וכן מפורש בגט פשוט שם אות ד'. וראה יש"ש יבמות פ"ד ס"ו (בדעת הראב"ד הל' איסור"ב פ"א ה"י. ע"ש).

(3) דבהנהגה אסורה מצ"ע – ה"ה עובר משום כמה איסורים המפורשים בתורה, אונאת חבירו וכו'.

זה איסורו הוא משום הנהגה המגונה ד"אל תחרוש" (ולא מטעם גרימת צער כו') ולכן – "אם הודיעה בתחלה?.. מותר"<sup>6</sup>.

איברא דעדיין אינו מיושב לגמרי, כי מפשטות ל' הרמב"ם בהל' איסור"ב "אסור לאדם לישא אשה ודעתו לגרשה שנאמר כו' ואם כו'", משמע דבא להודיע לא רק הגדרת ההלכה שכבר כתבה בהל' גירושין (והאופן שמותר), אלא גם (ובעיקר) גוף האיסור.

ועדו זאת: לפי הנ"ל דב' ההלכות חלוקות בגדרם – הו"ל להביא האיסור ד"לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה" רק בהל' איסור"ב, ביחד עם (המקור מהכתוב ו) ההיתר, ובהל' גירושין הו"ל להביא רק הדין (דמס' גיטין) ד"אם יושבת תחתיו כו'", ומ"ט הביא בהל' גירושין ב' הדינים?

6) וכבר שקו"ט במקורו דהרמב"ם ובתירוץ קושית הב"י אה"ע ס"ב על דברי הטור שם, שתלה הדין ד"אם הודיעה תחלה כו" בהרמב"ם – "דהרי מבואר הוא בפרק החולץ" (ראה ב"ח ודרישה שם. גט פשוט שם אות ב'. מל"מ הל' איסור"ב שם. ועוד).

7) הדין שאם הודיעה שנושאה לימים מותר, הובא גם בסמ"ג ל"ת קכו. רבינו ירוחם נתיב כג ח"ב בשם הרמ"ה ("ואם התנה מותר"). מאירי יבמות שם. ארחות חיים (להר' אהרן מלוניל) ח"ב ביאות אסורות סכ"ה וכל בו סו"ס עה (ע"ש). ועוד. וראה במקומות שבהערה הקודמת.

8) ומה שהרמב"ם הוצרך להודיע בפירוש אף שלכאורה מובן הוא מעצמו [וראה מל"מ שם ד"ה ומ"מ דברי הטור, דגם להר"ף והרא"ש שלא הביאו ההיתר דמודיעה, שרי כאשר מודיעה "ומה שלא הביאו הנהו עובדי דרב ור"נ הוא משום דטעמא דאיסורא הוי משום אל תחרוש .. וממילא נפקא דאם הודיעה שרי שהרי אינה יושבת לבטח עמו כו"], כי בספר הלכות צריך לומר ההיתר באופן ברור. והרי לפי הנ"ל ה"ז מפורש בש"ס (ביבמות שם בעובדא דרב ור"נ). וראה בהנסמן לעיל הערה 6.

עם רעהו באה מלכתחילה באופן שחורש רעה, והיינו שזוהי כוונתו בתחלת הנישואין – ע"מ לגרשה לאח"ז, דדוקא אז איכא הנהגה מגונה מצד החושב רעה שהלך מלכתחילה ועשה מעשה מגונה לישוב עם חבירו "לבטח" אף שחושב עליו רעה;

משא"כ במס' גיטין חידש לנו רבא, שגם "אם לבו לגרשה והיא יושבת תחתיו ומשמשתו", אין זו הנהגה מתאימה ע"פ הכתוב "לא תחרוש גו", ובמקום זה האיסור אינו (כ"כ) מצד גנות ההנהגה של זה החורש רעה, כ"א מפני שהמשך ישיבתו של רעהו אתו "לבטח" היא מצב של בזוי ומצער, מאחר שחורש עליו רעה, וכנ"ל.

[אלא שאין זה פשטות תוכן הכתוב, ולהכי דייק בלשונו ולא אמר "אסור משום אל תחרוש גו" וכיו"ב, כ"א "קרי עלי אל תחרוש גו" – רצה לומר, שגם על זה יכול אדם לקרות הכתוב "אל תחרוש גו"].

ומובן שמצד דין זה ד"אל תחרוש", דהיינו איסור גרימת הצער לרעהו, אינה מועילה הודעה בתחלה כשיושבת תחתיו ומשמשתו ודעתו לגרשה. וכנ"ל.

והם הם שתי ההלכות ברמב"ם:

בהל' גירושין הביא דינו של רבא (שבמס' גיטין) ד"לא תהי' יושבת תחתיו כו" מחמת גרימת צער לחבירו; ואילו בהל' איסורי ביאה הביא (מברייתא דראב"י) האיסור לישא אשה ודעתו לגרשה. וזהו שהוצרך להביא כאן הכתוב "אל תחרוש גו", ולא כתב גם הדין ד"לא תהי' יושבת .. ודעתו לגרשה" – כי כוונתו כאן היא להגדרת ההלכה והחידוש דין שבזה, אשר דין

ד.

הרי זה חסרון בעצם מהות הנישואין<sup>12</sup>.

וזהו תוכן ההלכה שבהל' גירושין "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה ולא תהי' יושבת תחתיו ומשמשתו ודעתו לגרשה", היינו דאף שאין בזה איסור, מ"מ בא לפסוק בזה בדיני נישואין, דלא זהו ענין "נישואין" לאמיתתו ע"פ תורה, ולכן "לא ישא אדם כו' ולא תהי' יושבת כו' ודעתו לגרשה".

וזהו שהמשיך הרמב"ם באותה ההלכה "ולא יגרש אדם אשתו ראשונה אלא א"כ מצא בה ערות דבר שנא' כו' ואין ראוי לו למהר לשלח אשתו ראשונה", כי תוכן דינים אלו אחד הוא, דגדר ענין הנישואין מצד עצמן הוא "ודבק", ונישואין אלו אינם נותנים מקום להפכו (פירוד) כלל<sup>13</sup>.

אמנם ישנו דין נוסף ד"אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך", והוא איסור בהנהגות בני אדם זל"ז, וכן בהנהגת איש ואשה – ד"אסור לאדם לישא אשה ודעתו לגרשה". ולכן כתב הרמב"ם דין זה בהל' איסור"ב, בפרק שבו מבאר גדר הנהגות איש ואשה זל"ז,

אינו גט מפני שלא היתה בת גירושין ממנו כשנכתב גט זה – ראה צפע"נ לרמב"ם שם.

12) להעיר מט"ז שם סק"א, דודאי מירי (אפילו) שלא גרשה אח"כ ואפ"ה איסורא איכא בשעת נישואין להיות דעתו כן.

13) להעיר מסתימת ל' הרמב"ם "ולא יגרש אדם אשתו הראשונה אלא א"כ מצא בה ערות דבר שנא' כי מצא בה ערות דבר", ואינו מפרט או ערוה או דבר כדעת ב"ה שם (וראה ב"ש אה"ע שם סק"ב ואילך. ט"ז שם סק"ג). וי"ל כי אין כוונתו כ"כ לגדר האיסור שבזה אלא – דאינו מתאים מצד גדר ענין הנישואין והגירושין. וראה גט פשוט שם אות ה'. מ"ל לרמב"ם שם.

יוסיף לבאר דאיכא ב' גדרים כלליים בדין הנושא ודעתו לגרש ועפ"ז מיושב כפילות הרמב"ם

ויובן בהקדם דיוק בשינוי לשון הרמב"ם בין הל' גירושין והל' איסור"ב, דבהל' גירושין כתב "לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה", ובהל' איסור"ב כתב "אסור" לאדם לישא אשה ודעתו לגרשה<sup>10</sup>.

ומסתברא מילתא, דלדעת הרמב"ם יש כאן ב' דינים שונים, דין בדיני אישות וגירושין, ואיסור באופן ההנהגה בין איש לאשתו בכלל, והוא (בהל' איסור"ב) מהכתוב "אל תחרוש גו".

וההסברה בזה:

כללות מהות וגדר נישואין דאיש ואשה (כדבעי) הוא – בל' הכתוב (בראשית ב, כד) "ודבק באשתו והיו לבשר אחד", קנין ודבקות תמידי, בלי שום פרט המוליך וגורם להפסק [וענין הגירושין הוא דבר המתחדש נגד מה שחל ע"י הקידושין והנישואין, שמחליש וסותר ועד שכורת הקשר ("דבק") הזה]. ולכן, כאשר קנין ותוכן הנישואין הוא באופן שיש בו פרט היפך של "ודבק", הן בתחלת הנישואין<sup>11</sup> או לאחר זמן,

9) לשון "אסור" מובא גם בסמ"ג. ובא"ח וכל בו שם "אסור לאדם להשהות עם אשתו ודעתו לגרשה אם לא כו". ולהעיר מהשינוי בלבוש אה"ע סק"ט: בס"ג כתב לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה שהוא מטעה אותה כו', ובס"ד כ' "ואם נשאה סתם והיא משמשתו . והוא יש בדעתו לגרשה עובר על לאו . . לא תחרוש כו".

10) וראה גט פשוט שם סוף אות ו.

11) להעיר מרמב"ם הל' גירושין פ"ג ה"ו: אמר לסופר כתוב גט לפלונית . . לכשאשאה אגרשנה בו . .

ביניהם (וכן כלפי בניהם וכו').

יש עונש בדבר או לא (פרש"י גיטין שם)? ותו קשיא, הלא מפורש בכרייתא דראב"י דלא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה משום אל תחרוש גו', ומאי מספקא לי' לרב משרשיא<sup>14</sup>?

ה.

### יכריח כשיטת הרמב"ם מב' הסוגיות

#### שבש"ס

וי"ל, שמקורו של הרמב"ם הוא מב' המימרות הנ"ל שבש"ס – הברייתא דראב"י במס' יבמות והאיבעי' דר' משרשיא (ומענה רבא ע"ז) במס' גיטין:

במסכת יבמות בא מאמר ראב"י בהמשך לכמה מאמרים ע"ד איסורי חתנות (מצד חששות ותקלות שיכולים לבוא מזה) – ודינים אלו כן הביא הרמב"ם בהל' שלאח"ז בהל' איסור"ב שם (הכ"ט) – ובהמשך לזה בא המאמר בנוגע לאיסור כלפי אשתו ד"לא ישא אדם אשתו (אשה) ודעתו לגרשה משום שנאמר אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח אתך";

אבל בגיטין הוא בהמשך הסוגיא והשקו"ט בביאור המחלוקת דב"ש ב"ה ור"ע מתי מותר לגרש דילפינן מהכתובים בפ' גירושין (פרשתנו כד, א) "והי' אם לא תמצא חן בעיניו כי מצא בה ערות דבר"; ובהמשך לתשובת רבא לשאלת ר"פ "לא מצא בה ערה ולא דבר מהו" – "מדגלי רחמנא גבי אונס (שם כב, כט) לא יוכל לשלחה כל ימיו כו' התם הוא דגלי רחמנא אבל הכא מאי דעבד עבד" (ואח"כ ממשיך (בברייתא דר"מ) כמה דעות (מדות) בקשר איש ואשה – בשייכות לגירושין).

ומהאי גופא הוכיח<sup>15</sup> הרמב"ם, דשאלת רב משרשיא היתה בכללות גדר דין זה, אם זהו מעצם פרשת נישואין (וגירושין), ולא רק איסור פרטי מטעם "אל תחרוש גו"; וזהו תשובת רבא אליו "קרי עלי' אל תחרוש גו", דאין כוונתו בדבריו דאיסור מצד "אל תחרוש" (כי אז הול"ל "לא תהי' יושבת... משום אל תחרוש", או "איסור משום אל תחרוש" וכיו"ב), כ"א דפסוק זה הוי גילוי מילתא שאין אלו נישואין כדבעי, כי בנישואין כאלו "קרי עלי' אל תחרוש על רעך והוא יושב לבטח אתך";

ונמצא דהחילוק בין ברייתא דראב"י ביבמות ומאמר רבא בגיטין הוא, דביבמות בא הכתוב "אל תחרוש על רעך רעה גו' כמקור הדין ד"לא ישא אדם אשה ודעתו לגרשה", ובגיטין הרי זה רק גילוי מלתא לענין גדרן של נישואין ע"פ תורה, שכל זמן הנישואין ה"ודבק באשתו" הוא בשלימות בלי פרט של הפסק כו'.

ועפ"ז מובן גם הטעם שלא הביא הרמב"ם בהל' גירושין הא ד"אם הודיעה בתחלה כו' מותר" – כי ההיתר ב"הודיעה" הוא רק כלפי האיסור ד"אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב

14) ראה יש"ש שם. ט"ז סק"ב. פר"ח שם סק"א. גט פשוט שם אות ד'. עיון יעקב לע"י שם ועוד.

15) להעיר שבר"ף גיטין שם, לאחר הסיום "מכלל דהכא מאי דעבד עבד" ולפני שאלת רב משרשיא לרבא – הוסיף ש"מ דהיכא דלא מצא בה לא דבר ולא ערוה לכתחלה לא יגרש".

ולכאז' אינו מובן, דתוכן סוגיא זו הוא אימתו מותר לגרש, ואימתו מהני הגירושין – ומאי עבידתי' הכי דשאלת רב משרשיא לרבא "אם לבו לגרשה והיא יושבת תחתיו ומשמשתו מהו"

## לקראת שבת

כא

לבטח אתך, אבל אין זה נוגע ומשנה בשייכות      כאשר מודיעה שדעתו לגרשה, הרי זה גורע  
להחסרון בגוף גדר נישואין (וגירושין)<sup>16</sup>, כי גם      בגוף ענין הנישואין (והגירושין)<sup>17</sup>.



---

17) ע"פ כהנ"ל יומתק ביותר מה שהביא הרמב"ם  
בהל' איסו"ב "ואם הודיעה כו' מותר" – אף שלכאו'  
מובן הוא מעצמו מגדר האיסור (כנ"ל הערה 8 ממל"מ),  
כי מצד גדר הנישואין אין לזה מקום (אלא שהאיסור  
ד"אל תחרוש גו" בטל).

---

16) אבל אין בזה איסור כ"א שאי"ז נישואין  
בשלימות, ולכן הותר זה כאשר מתכוונים ליר"ש שיהי'  
פת בסלם ולא יתאוו כו' כמו רב ור"נ ביבמות שם –  
ראה גט פשוט שם אות ב' בסופו.



## לימוד התורה לכל אחד

מכתבי קודש אודות גודל החיוב וההכרח שכל אחד ממש מבלי הבלד באיזה מצב הוא נמצא עליו ללמוד ולהגות בתורה הקדושה

### לכל אחד יש חלק בתורה

בנועם קבלתי הפ"ש . . והשי"ת יצליח את כת"ר להגדיל תורה ולהאדירה. ונפלא הדבר אשר מובא [מאמר רז"ל] זה בנוגע ללימוד תשב"ר שאף שהוא הבל שאין בו חטא הרי בכ"ז הוא תחלת הלימוד ממדריגות התחתונות שבלמוד (רמב"ם ת"ת ב, ז. יד מלאכי כללים ד'), ולאידך גיסא בהנוגע ללימוד שאינו משנה בדין ורק מוסיף הידור ויופי בהלימוד (חולין סו, ב) היינו מדריגה עליונה שבלמוד. והוא מתאים ג"כ להידוע שלכאו"א מישראל יש חלק בתורה.

ומובן מזה שאפי' עם הארץ מחויב במצות תלמוד תורה, ולו יהא באמירת פסוק אחד שבזה יוצא ידי חובתו, ולאידך גיסא אפי' הגדול שבגדולים אם היתה שעה קלה שאפשר לו לעסוק בתורה ולא עסק עליו הכתוב אומר, וכדרז"ל בסנהדרין (צט, א).

והנקודה פנימית שבזה כי באמת התורה היא חכמתו ורצונו של הקב"ה, אלא שבחסד חנם נתנה במתנה למטה, כי לולא זאת הרי גם משה רבנו הי' משכחה אף שלמדה מפי הקב"ה בהר, שלא הי' שייך לחומריות ואפילו לגשמיות, כי לחם לא אכל ומים לא שתה, ובמילא היותר גדול והיותר קטן שוים בזה. והוא ע"ד המבואר בכ"מ שלגבי בלי גבול הנה אחד ואלף אלפין וריבון רבבן בשוה ממש.

(אג"ק ח"ט אגרת ב'תרפט)

## לקראת שבת

כג

### אל תאמר לכשאפנה אשנה

במענה על מכתבו מח' תמוז, בו כותב בקיצור את אשר עבר עליו ואשר עתה לומד בבית ספר למלאכה ומוסיף אשר לוחצים עליו שיעבור לאיזה קבוץ.

הנה כל אחד מבני ישראל מאמין אשר הקב"ה הוא הזן ומפרנס לכל בחסד וברחמים, והוא הוא שכתב בתורתו אשר אם בחקותי תלכו, ופירשו רז"ל והובא גם כן בפירושו רש"י שם, שתהיו עמלים בתורה הרי אז ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יבולה וכו' וכל הברכות הכתובים בפרשה.

אשר מזה מובן בפשיטות שאם באמת חפץ אשר השי"ת ימציא לו כשיצטרך פרנסתו, הרי עליו לקיים את התנאי להיות עמלים בתורה, ובפרט בשנים דגיל שלו שהוא בן שבע עשרה שנה, שעליו למסור את עצמו ללימוד תורה"ק במסירה ונתינה, ובטוח הקב"ה להמציא לו בעת המתאימה הסתדרות טובה בגשמיות וברוחניות גם יחד.

ואדרבה עליו להסביר גם לאחיו שהוא בן שמונה עשרה שנה אשר גם הוא ילמוד רוב היום בתורה"ק, כי אם לא עכשיו אי אפשר לדעת אם תהי' היכולת בידו להבין ולהשכיל בתורתנו תורת חיים ותורת אמת, וכפסק המשנה אל תאמר לכשאפנה אשנה שמא לא תפנה, וכל הלומד תורה נגלה תורה ופנימיות התורה המביאה ליראת ד' ואהבתו, הרי אמרו רז"ל דינו אשר נכסו מצליחים. ובודאי יספיקו שורותי אלה לעוררו להוסיף בהתמדה ושקידה בהלימודים והשי"ת יצליחו.

(אג"ק ח"ט אגרת ב'תתלו)

### עוסק בתורה כמו עסק כפשוטו

נעם לי לקבל הידיעה שנמצא הוא וזוגתו שיחיו במקום מנוחה בניו הייווען, ובודאי גם שם מחפש הזדמנות להאיר אור תורה ונר מצוה, ומאור שבתורה הדרכות' ומנהגי' בהסביבה,

וכידוע פירוש כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע על ביטוי רז"ל עוסק בתורה ולא לומד תורה, שכמו בעסק כפשוטו משתדל לעשות את זה במקום שרבו העוברים ושבים, כן אין יושב סגור בחדרו חדר לפנים מחדר ומחכה פן ואולי יבוא מי להציע ענין של עסק, אלא שרצים אחריו, הרי ממש באופן כזה צ"ל העסק בתורה, והאריכות בזה אך למותר.

ובודאי כיון שמשתדל באופן הנ"ל מצליח וכפסק רז"ל יגעת ומצאת.

(אג"ק ח"ט אגרת ב'תתלז)

### ואבדתם מהרה - לאבד את המהירות והחפזון

במענה על מכתבו שכותב שסובל מזה שדבורו קודם הוא למחשבתו, היינו שאינו מיושב.

## לקראת שבת

והנה כבר ידוע פתגם רבנו הזקן בעל התניא . . על הכתוב ואבדתם מהרה מעל הארץ הטובה אשר ה' נותן לכם, כי הרצון והחשק בעבודת ה' (בכלל ולימוד התורה בפרט) הרי זה ארץ טובה, וצריך להיות, ואבדתם מהרה, לאבד את המהירות והחפזון בזה וללמוד בנעימה לענג הנשמה בנועם ה' (ראה ספ[ר] השיחות שנת ת"ש עמוד נ"ט) וכשיתבונן בזה איזה פעמים בודאי יוקל עליו לתקן את הנ"ל וללמוד בהתיישבות.

והשי"ת יתן לו החשק ללמוד במסירה ונתינה הן בתורת הנגלה והן בתורת החסידות ולקיים את המצות בהידור ולהתחיל בעבודת התפלה.

(אג"ק ח"ט אגרת ב'תתקכג)







## כחם של פסוקי תהלים

- חלק שני -

אלו ידעתם – אמר לנו כ"ק אאמו"ר – כחם של פסוקי תהלים ופעולתם בשמי רום, הייתם אומרים אותם בכל עת. תדעו שמזמורי תהלים שוברים כל המחיצות, ועולים בעילוי אחר עילוי בלי שום הפרעה, ומשתתחים לפני אדון עולמים, ופועלים פעולתם בחסד וברחמים.

ואז הבטיחני אשר לכשאגדל יספר איזה דבר

ה', ח"י אלול, שעה התשיעית לילה.

לשמחתי אין קץ. מאז – כרשום לעיל – שנזכרתי אותה ההבטחה, אשר הבטיחני כ"ק אאמו"ר [כ"ק אדמו"ר הרשב"ב נ"ע] לספר איזה ספור או ענין, הנה כמה פעמים נזכרתי ע"ז ושוב שכחתי.

היום בסבת הגשם לא הלך כ"ק אאמו"ר לטייל, רק ישב כשתי שעות על האצטבא, ואחר אשר אמר לפני המאמר לך אמר לבי, כדרכו בקדש בכל יומא טבא דח"י אלול<sup>1</sup> נזכרתי אותה ההבטחה האמורה אשר הבטיחני כ"ק אאמו"ר ביום ב' דר"ח אלול תרמ"ט, אבל חסר אונים הייתי להביע את חפצי בפי.

---

(1) יום הולדתו של הבעש"ט נ"ע ויום התגלותו, וכן יום הולדת כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע. ראה שיחת ח"י אלול תש"ג.

## לקראת שבת

כ"ק אאמו"ר הכיר בי, אשר איזה דבר מעיק עלי ויבא לעזרתי לאמר, רואה הנני כי חפצך לשאול מה אלא שהנך ירא או מתבושש, שאל ואגלה לך.

אז ספרתי לכ"ק אאמו"ר, כי ביום שני דר"ח אלול נזכרתי אותו הציווי שציוני לשמור הסדר דאמירת תהלים בימי אלול ויום הקדוש – כנזכר ברשימה דלעיל – ביום שני דר"ח אלול כעשר שנים מלפנים, ואז הבטיחני אשר לכשאגדל יספר לי איזה דבר – לא אדע אם הוא ספור, או איזה ענין בדברי תורה – בהנוגע לענין הזה.

ומאז – שנת תרמ"ט – עד היום הנני שומר את הסדר הזה עשר שנים, ואף פעם אחת לא נזכרתי הבטחה הזאת עד יום ב' דר"ח זה, והחלטתי לבקש כי יואיל כ"ק אאמו"ר לקיים הבטחתו זו, ושוב שכחתי, ובמשך הימים האלו הנה כמה וכמה פעמים נזכרתי ושכחתי, עד היום הזה שנזכרתי והייתי בוש להביע חפצי.

### חכיתי עד אשר תזכור לשאול

מאז – אמר לי כ"ק אאמו"ר – אשר התחלתי לספר לך ענינים שונים – מקיץ תרנ"ה – חכיתי עד אשר תזכור לשאול, כי גם לי לא סיפר כ"ק אאמו"ר [כ"ק אדמו"ר מהר"ש] עד אשר שאלתי.

בערב ש"ק פ' תולדות בשנת תרל"ז, בעמדי באולם הקטן אצל השלחן וחכיתי לצאת כ"ק אאמו"ר מחדרו לאמר את המאמר חסידות, הנה לפתע פתאום נזכרתי דבר הציווי אשר נצטויתי ביום א' וחדש אלול שנת תרכ"ט, וההבטחה אשר הובטחתי, שלכשאגדל יספר לי איזה ענין ביחס להציווי, ואחליט אשר בהכנסי לכ"ק אאמו"ר אשאל ע"ד זה ואח"כ שכחתי, שוב נזכרתי ושוב שכחתי וכה ה' כמה פעמים, עד כי בהיותי ביחידות אצל כ"ק אאמו"ר ביום ב' דחנוכה בהשכמה שחל להיות ביום השלישי בשבוע נזכרתי ושאלתי.

### בחדש תשרי תר"ח ה' כ"ק אאמו"ר במרירות גדולה

כ"ק אאמו"ר הסתכל בי מבט פנימי, מבט כזה הבלתי נשכח עוד ורועדים לזכרו, ויאמר לי:

בחדש תשרי תר"ח ה' כ"ק אאמו"ר [הצמח צדק נ"ע] במרירות גדולה. גם בימי החג ה' רציני ביותר, דבר אשר החריד לבב אחי והמקורבים ביותר, ואיש לא הרהיב עוז לשאול פרשת הדבר.

באסרו חג דסוכות שחל להיות ביום שני בשבוע, קרא כ"ק אאמו"ר את אחי הרב"ש [הרב ברוך שלום נ"ע], ויצו עליו לסדר, אשר בכל יום ויום בהשכמה לא יאחר משעה הרביעית יאמרו ממנין עשרה כל התהלים, עד אשר יאמר להם שיפסקו, ואיש לא ידע מזה אשר הוא צוה לעשות כן.

## לקראת שבת

כז

מיום השלישי כ"ה תשרי עד ש"ק פ' וישלח ועד בכלל, חמשים ושלושה ימים, הנה בכל יום ויום בהשכמה בשעה השלישית ולפעמים חצי הרביעית אמרו במנין עשרה כל התהלים.

המשרת ר' חיים דובער סיפר, שגם כ"ק אאמו"ר אמר אז מזמורי תהלים, כמה וסדרן לא ידע, אך זה ראה, שאחרי שהי' אומר איזה פסוקים, הי' נותן כמה מטבעות בקופסאות של צדקה שהיו בתיבת שלחנו, והי' מפריש מטבעות של נחשת, של כסף ושל זהב.

אחי הרי"ל [רבי יהודא ליב מקאפוסט נ"ע] והרש"ז [רבי חיים שניאור זלמן מלאדי נ"ע] אמרו השערותם, להיות כי שנת תר"ח היתה שנה מעוברת, וישנה קבלה מהרב המגיד ממעזריטש בשם רבינו הבעש"ט, שבשנה מעוברת צריכים רחמים יותר מבשנה פשוטה. ואחי הרי"נ [רבי ישראל נח מניעזין נ"ע] אמר השערות, להיות כי על שנת תר"ח ישנו קץ, וכל שנה שנאמר עלי' קץ, צריכה רחמים יותר משארי השנים.

ביום הששי ח"י כסלו קרא כ"ק אאמו"ר את אחי הרב"ש ויאמר לו, שיפסיקו מלומר תהלים בהשכמה ע"פ הציווי, החפצים בזה יכולים לומר, אבל הוא אינו מצוה ע"ז עוד.

בחג י"ט כסלו הי' כ"ק אאמו"ר בשמחה גדולה, ואמר שלשה פעמים מאמרי חסידות. ובחנוכה – שנה ההיא – הובאו ספרי קדש הלקוטי תורה מבית הרפוס, וכ"ק אאמו"ר הי' בשמחה גדולה.

ביום כ"ד טבת, ההילולא דרבנו הזקן, שחל אז ביום ועש"ק שמות, התפלל כ"ק אאמו"ר לפני התיבה כל השלש תפלות ובסעודת ש"ק היינו כולנו קרואים לשלחנו של כ"ק אאמו"ר.

**אלו ידעתם - אמר לנו כ"ק אאמו"ר - כחם של פסוקי תהלים ופעולתם בשמי רום...**

בשעת הסעודה הי' כ"ק אאמו"ר בדבקות גדולה והרבה לנגן וינגן גם את הניגון בעל ארבע בבות, וכשגמר לנגן אמר:

בליל ראשון דר"ה, ראיתי, ר"ל, קטרוג גדול על כלל ישראל, ועל בני תורה בפרט. והייתי בצער גדול מזה, גם את כ"ק זקני [כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע] לא יכולתי לראות, עשיתי כמה וכמה השתדלות ולא עלתה בידי.

ראיתי את כ"ק מורי וחמי [כ"ק אדמו"ר האמצעי נ"ע] והחמיר במאד בגודל כובד וקושי הקטרוג ר"ל. אך אמר לי אשר עוד טרם נחתם הגזר דין וצריכים להתעצם בתפלה ובקשת רחמים רבים, אבל לא לפרסם רבים כי כל דבר פרסום עלול להזיק ח"ו.

בסעודת שמח"ת בעת שנגנו נגונו של כ"ק אאמו"ר של הארבע בבות קודם ברכת המזון, ראיתי את כ"ק אאמו"ר ואמר לי, כוס של ברכה טעון הגבהה טפח מן השלחן, וכוס של ברכה של דוד שהוא ספר התהלים, מגביה טפח ומבטל כל הקטרוגים, תקבע אשר יאמרו בחשאי כל יום בהשכמה

לא יאוחר מהשעה רביעית את כל התהלים במשך חמשים ושלושה יום, וימחה הקטרוג.

אלו ידעתם – אמר לנו כ"ק אאמו"ר – כחם של פסוקי תהלים ופעולתם בשמי רום, הייתם אומרים אותם בכל עת. תדעו שמזמורי תהלים שוברים כל המחיצות, ועולים בעילוי אחר עילוי בלי שום הפרעה, ומשתטחים לפני אדון עולמים, ופועלים פעולתם בחסד וברחמים.

(קובץ מכתבים אודות גודל ערך אמירת תהלים' הנדפס בסוף תהלים 'אוהל יוסף יצחק', עמ' 208 ואילך)

